

RAPPORT

Resultaten nader onderzoek leefgebiedsfuncties huismus

Mallegatplot, Feyenoord City

Klant: Stichting Gebiedsontwikkeling aan de Maas (StiGaM)

Referentie: BG7020TPRP2206161430

Status: Definitief/00

Datum: 28 juni 2022

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Jonkerbosplein 52

6534 AB Nijmegen

Water & Maritime

Trade register number: 56515154

+31 88 348 70 00 **T**

+31 24 323 93 46 **F**

info@rhdhv.com **E**

royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: **Resultaten nader onderzoek leefgebiedsfuncties huismus**

Ondertitel: Huismussenonderzoek Mallegatplot

Referentie: BG7020TPRP2206161430

Status: 00/Definitief

Datum: 28 juni 2022

Projectnaam: Gebiedsontwikkeling Feyenoord City

Projectnummer: BG7020-116-101

Auteur(s): Jet Prevosth, Pauline Maas

Opgesteld door: Jet Prevosth

Gecontroleerd door: Pauline Maas

Datum: 28 juni 2022

Goedgekeurd door: Michiel Hofsté

Datum: 28 juni 2022

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding van het nadere onderzoek huismus	1
1.2	Onderzoeksvragen en doel van het nadere onderzoek huismus	2
1.3	Leeswijzer	2
2	Projectbeschrijving Mallegatplot	3
2.1	Ligging en beschrijving van het plangebied	3
2.2	Beschrijving van het voornemen	3
3	Onderzoeksmethode	5
3.1	Leefwijze en leefgebied huismus	5
3.2	Werkwijze en effectenanalyse	5
4	Resultaten en effectbeoordeling	6
4.1	Algemene indruk meidoornhaag en aanwezige vegetatie	6
4.2	Resultaten huismussenonderzoek	6
4.3	Effectbeoordeling	9
4.4	Juridische haalbaarheid van het voornemen	9
4.5	Vervolgstappen	10
5	Indicatie mogelijke maatregelen	11
5.1	Verbeteren habitat in bestaand of nieuw leefgebied	11
5.2	Ecologische plus geven aan het plangebied	12
5.3	Werken buiten de kwetsbare periode	12
5.4	Overige aandachtspunten	13
6	Samenvatting	13

Bijlagen

BIJLAGE 1: JURIDISCH KADER SOORTENBESCHERMING

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding van het nadere onderzoek huismus

Feyenoord City is een grootschalige gebiedsontwikkeling op Rotterdam-Zuid, Gemeente Rotterdam, provincie Zuid-Holland. Binnen het gebiedsontwikkelingsproject worden diverse deelprojecten uitgevoerd, waaronder de ontwikkeling van Mallegatplot. Op de plek van een voormalig gasontvangststation (GOS) aan de Persoonshaven is de bouw van een woontoren met 170 woningen gepland (Figuur 1-1). Als gevolg van de voormalige gasfabriek die hier verleden heeft gestaan, zal eerst bodem rondom het GOS gesaneerd moeten worden. Rondom het GOS staan diverse bomen en struikgewassen welke verwijderd moeten worden als gevolg van deze sanering. Het bovengrondse deel van het GOS is reeds gesloopt.

Figuur 1-1: Impressie woontoren (gebiedsontwikkeling.feyenoord-city.nl, 2022)

De voorgenoemde werkzaamheden zijn aan te merken als een ruimtelijke ingreep zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Bij de voorbereiding van een ruimtelijk plan, dient dan ook onderzocht te worden of het voornemen strijdig is met in de Wnb geformuleerde verbodsbepalingen. Om deze reden heeft Royal HaskoningDHV (hierna: RHDHV) in 2021 in opdracht van Stichting Gebiedsontwikkeling aan de Maas (hierna: StGam) een quickscan Wnb voor het onderdeel Soortenbescherming uitgevoerd¹. Tijdens deze quickscan zijn meerdere huismussen met nest-indicerend gedrag waargenomen. Zowel de nestlocaties van de huismus als de functionele leefomgeving zijn jaarrond beschermd.

Er is tevens nader onderzoek uitgevoerd² door SWECO in opdracht van Stedin, (voormalig) eigenaar van het GOS, ten behoeve van de sloop van het GOS, om het daadwerkelijke aantal nestlocaties te bepalen en de functionele leefomgeving hiervan in kaart te brengen. Tijdens dit onderzoek zijn vijf nestlocaties van de huismus vastgesteld op de buizen tussen de bebouwing van de twee GOS. Ook is vastgesteld hoe het gebied gebruikt wordt door de huismus. In de omgeving van het GOS zijn de nestplek, voedselbron, dekking, locatie voor het nemen van stofbaden en de locatie van aanwezig drinkwater binnen het habitat vastgesteld.

Voor de huismus is het vanuit de resultaten van het uitgevoerde onderzoek duidelijk dat een ontheffing nodig is en dat er mitigerende en compenserende maatregelen genomen moeten worden. Er dienen tijdelijke alternatieve nestlocaties aangeboden te worden en in de nieuwe woontoren dienen permanente nestlocaties te worden ingebouwd. Ook dient permanent voorzien te worden in voor huismus geschikte voedselbronnen, dekking en stofbaden.

¹ Vreeswijk, T. van, 2021. Quickscan. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming (Onderdeel Soorten). Plangebied: Mallegatpark. Rapportnummer: BG7020WATRP2106291435. Royal HaskoningDHV, Amersfoort. Ten tijde van dit onderzoek was het gasontvangststation nog niet gecomoveerd.

² Prins, L., 2021. Soortgericht onderzoek naar de huismus en vleermuizen aan het GOS Feyenoord te Rotterdam. Rapportnummer: NL21-648800269-6658. SWECO, Alkmaar.

Inmiddels is het GOS gesloopt³ en moeten onder andere nog groene elementen, zoals een meidoornhaag, in het plangebied verwijderd worden. Deze vegetatie vervuld mogelijk een essentiële functie voor de in het plangebied aanwezige huismussen.

Naar aanleiding van de sloop van het GOS is een activiteitenplan opgesteld met compenserende maatregelen⁴. In het activiteitenplan is al aangegeven dat het essentieel is dat de overige elementen uit het leefgebied van de mussen behouden blijven, ten einde de staat van instandhouding te waarborgen. Ten behoeve van het verwijderen van de meidoornhaag dient zodoende verder inzicht te worden verkregen in de huidige functie van het plangebied en de directe omgeving van het plangebied voor de huismus middels een nader soortgericht onderzoek.

1.2 Onderzoeksvragen en doel van het nadere onderzoek huismus

Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek, wordt beoordeeld wat het effect is op de huismus van het verwijderen van de meidoornhaag aan de Persoonshaven (effectenbeoordeling in het licht van de Soortbescherming van de Wnb). Daarnaast wordt aangegeven of het voornemen juridisch haalbaar is. Ook wordt bepaald of het aanvragen van een ontheffing op de Wnb nodig is en zo ja, of mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn. In dat geval zal een indicatie van mogelijke maatregelen gegeven worden, welke in een vervolg uitgewerkt moeten worden in een activiteitenplan.

De onderzoeksvragen zijn als volgt:

- Welke functie heeft de meidoornhaag en wat is de betekenis van deze functie voor de betreffende populatie?
- Welke (negatieve) effecten zijn te verwachten op de aanwezige huismussenpopulatie als gevolg van de voorgenomen activiteit?
- Kunnen maatregelen genomen worden om negatieve effecten en daarmee een overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen en zo ja, wat zijn de benodigde voorzorgsmaatregelen?
- Is het aanvragen van een ontheffing of vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk en zo ja voor welke verbodsartikelen is dit van toepassing?
- Is het aanvragen van een ontheffing juridisch haalbaar?

Soortgericht onderzoek dient uitgevoerd te worden conform geldende onderzoeksprotocollen (conform het Kennisdocument Huismus van BIJ12). Op die manier kan aan de hand de uitkomsten met voldoende zekerheid beoordeeld worden of er leefgebiedsfuncties voor beschermde soorten aanwezig zijn binnen het plangebied, of er onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen overtreden worden en of het aanvragen van een ontheffing voor de Wnb noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een algemene indruk van het plangebied en beschrijft globaal de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 zijn de verschillende onderzoeksmethodes opgenomen. De resultaten van het huismussenonderzoek zijn in hoofdstuk 4 beschreven. Hoofdstuk 5 geeft een indicatie van de mogelijke maatregelen. Tot slot zijn in hoofdstuk 6 de conclusies samengevat.

³ In augustus 2021 is vastgesteld dat de sloopwerkzaamheden waren opgestart waardoor de nestlocaties van de huismus zijn vernietigd. De nestlocaties zijn (door miscommunicatie) zonder het treffen van mitigerende maatregelen en een ontheffing voor overtreding in de Wnb geformuleerde verbodsbepalingen verwijderd, hetgeen een overtreding van artikel 3.1, lid 2 is. De opdrachtgever heeft hiervan op 13 september 2021 melding gemaakt bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.

⁴ Prins, L., 2021. Plan van aanpak huismus Persoonshaven Rotterdam. Zonder rapportkenmerk. SWEKO, Alkmaar.

2 PROJECTBESCHRIJVING MALLEGATPLOT

2.1 Ligging en beschrijving van het plangebied

Het Mallegatplot, waarin de meidoornhaag zich bevindt, is gelegen in het centrum van Rotterdam, in de provincie Zuid-Holland (Figuur 2-1). Het plangebied ligt net ten noorden van het Feyenoord stadion. Het plangebied omvat een klein parkeerterrein met platanen, het terrein van Stedin met daarop voorheen twee gasstations en het park met daarin twee koepels, een watertoren, en een gemaaltje. Aan de westzijde van het gebied ligt een grasveld met daarop jonge aanplant. Aan de zuidzijde ligt een verhard sportveld. Het gebied ligt verder in een voornamelijk verharde omgeving. De omgeving van het gebied is stedelijk, er rijdt veel verkeer en er lopen veel mensen.

Figuur 2-1: Ligging en begrenzing van het plangebied Mallegatplot (rood omlijnd) in Rotterdam, met daarin de meidoornhaag. Kaart: Esri Nederland.

2.2 Beschrijving van het voornemen

Als gevolg van de gasfabriek die hier in het verleden heeft gestaan, zal de bodem gesaneerd moeten worden. Vanwege deze sanering zullen er diverse groene elementen verwijderd moeten worden. De ingreep die ten grondslag ligt aan dit nader onderzoek is het verwijderen van de meidoornhaag die zich bevindt tussen de voormalige gasstations en de parkeerplaats van het woongebouw aan de persoonshaven (Figuur 2-2). De exacte periode en duur van uitvoering van de voorgenomen ingreep is op het moment nog niet zeker. Gestreefd wordt naar start sanering in het voorjaar van 2023.

Figuur 2-2: Overzicht van het gebied (meidoornhaag geel omlijnd) in Rotterdam. Kaart: Google maps.

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 Leefwijze en leefgebied huismus

Huismussen (Figuur 3-1) zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen. In het broedseizoen blijven ze dicht bij de broedplaats. Huismussen zijn sociale dieren: broeden, foerageren, baltsen, stofbaden nemen, slapen en uitzwermen na de broedperiode zijn allemaal activiteiten die in groepsverband plaatsvinden. In de periode begin april tot en met augustus worden er 2 á 3 legsels per seizoen gelegd in het nest. De huismus gebruikt 's winters vooral altijd groenblijvende struiken of gevelbegroeiing als plekken om (gezamenlijk) de nacht door te brengen. De habitat van de huismus moet voldoen aan een combinatie van een aantal elementen, die ook nog eens binnen een straal van enkele meters (dekking bij voedselbronnen) tot enkele honderden meters (nestplek en voedselbronnen) van elkaar moeten liggen. De functionele leefomgeving van een nest en een rustplaats moet idealiter het volgende leveren:

- Plekken voor nestgelegenheid;
- Voldoende inheems groen en enkele grote bomen als leverancier van eiwitrijk voedsel zoals insecten, larven en rupsen voor de jongen, binnen 50 meter van de nestplaats;
- Stekelige struiken, groenblijvende struiken en klimplanten, coniferen, klimop voor dekking;
- Altijd groenblijvende planten in hagen, gevelbegroeiing of plekken onder daken te gebruiken als collectieve slaapplek (tevens voor dekking);
- Droge, zandige plekken voor het nemen van een zandbad;
- Water om te drinken en water om in te baden. Er moet binnen 1 á 2 meter dekking aanwezig zijn om op te drogen;
- Plekken waar kleine steentjes of grit gevonden kan worden;
- Niet te veel grote bomen.

Figuur 3-1: Huismus – *Passer domesticus*
(Vogelbescherming.nl)

Dit alles moet bij voorkeur zo dicht mogelijk bij elkaar liggen, maar altijd binnen een straal van 100 à 200 meter rond de plek waar gebroed wordt. Deze elementen moeten op meerdere plekken aanwezig zijn binnen die straal. Ontbreekt een van de onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is de habitat niet geschikt.

3.2 Werkwijze en effectenanalyse

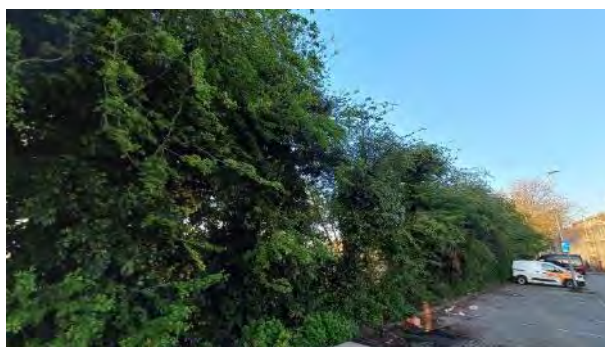
Onderzoek naar huismus is conform het Kennisdocument Huismus van BIJ12 uitgevoerd. Hiervoor zijn twee veldbezoeken uitgevoerd. Het plangebied is tweemaal in de ochtend bezocht, op 14 april van 7.00 uur t/m 9.00 uur en op 10 mei van 6.00 uur t/m 8.00 uur. De weersomstandigheden waren op 14 april droog, 1/8 bewolkt, 10°C, 2 Bft NO en op 10 mei droog, 7/8 bewolkt, 16°C, 2 Bft NNO. De bezoeken zijn steeds door twee ter zake kundige ecologen in dienst van RHDHV uitgevoerd.

Indien uit het onderzoek blijkt dat de huismussen van de meidoornhaag gebruik maken, wordt bepaald of de voorgenomen ingreep negatieve effecten heeft op deze functies. Door de herinrichting van het plangebied kan deze ongeschikt geworden als vaste voortplantings- of rustplaats of foerageergebied voor de beschermde soorten. Daarnaast kunnen door de verhoogde activiteit in het plangebied ook soorten in de omgeving van het terrein worden verstoord.

4 RESULTATEN EN EFFECTBEOORDELING

4.1 Algemene indruk meidoornhaag en aanwezige vegetatie

De haag (Figuur 4-1) betreft een oude opstand met dikke stam van voornamelijk meidoorn, met veel klimop en daarbij rode kornoelje, gewone vlier, sleedoorn en look-zonder-look. Er is in de omgeving geen soortgelijke begroeiing aanwezig. Er staan een aantal platanen ten westen van de haag, hier zijn de huismussen niet waargenomen. Verder is lagere begroeiing aanwezig rondom het elektriciteitshuisje en aan de andere kant van het wooncomplex.

Figuur 4-1: Meidoornhaag van beide zijden, links vanaf de locatie van de te bouwen woontoren, rechts vanaf de zijde van het appartementencomplex aan de Persoonshaven.

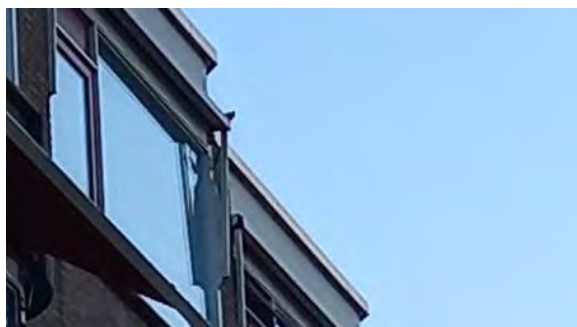
4.2 Resultaten huismussenonderzoek

Tijdens beide veldbezoeken zijn meerdere huismussen waargenomen, ze zijn in het plangebied talrijk aanwezig. De populatie wordt geschat op ongeveer 30 individuen. Er zaten veel tijlpende mussen in de haag (kwetterplaats, zie Figuur 4-2). Vanuit de door huismus intensief gebruikte haag werd naar de zonwering, over het dak van het woongebouw, of juist de nadere kant op richting het lage struweel bij het elektriciteitshuisje en nestkasten gevlogen. Het lage struweel naast het gemaal werd gebruikt als foerageerplek door meerdere huismussen. Er zijn geen nesten in de haag waargenomen, dit kan echter niet worden uitgesloten. De huismussen waren namelijk in de omgeving van de haag actief met nestmateriaal.

Er werd veel heen en weer gevlogen tussen de meidoornhaag en de zonwering van het woongebouw aan de Persoonshaven (Figuur 4-3), waarvan de zijkant van de cassette openingen bevat waar de huismussen in- en uitvliegen. Waarschijnlijk voornamelijk als beschutting of rustplaats, en/of om te baltsen.

Figuur 4-2: Huismus (man) in meidoornhaag.

Figuur 4-3: Huismus op zonwering woongebouw Persoonshaven

Op een woongebouw haaks op de meidoornhaag hangen 12 nestkasten, ter hoogte van Persoonshaven 279 (Figuur 4-4). Er is tijdens het tweede bezoek waargenomen dat de huismussen in- en uitvlogen, daarnaast zijn jongen gehoord. De binnentuin aan de hoofdingang van het wooncomplex (Figuur 4-5), tegenover de nestkasten aan de Persoonshaven, is geschikt voor dekking en voedselvoorziening.

Figuur 4-4: Nestkasten aan woongebouw Persoonshaven (ter hoogte nummer 279), haaks op meidoornhaag.

Figuur 4-5: Dekking en foerageerplekken andere kant woongebouw, tegenover nestkasten.

Er is bij het eerste bezoek geen activiteit waargenomen bij de geplaatste nestkasten en mussentil (Figuur 4-6 en 4-7), bij het tweede bezoek wel, zowel de nestkasten en de til werden intensief bezocht met nestmateriaal. Deze nieuwe nestplekken uit de compensatiemaatregelen voor de sloop van de gasstations zijn dus snel in gebruik genomen.

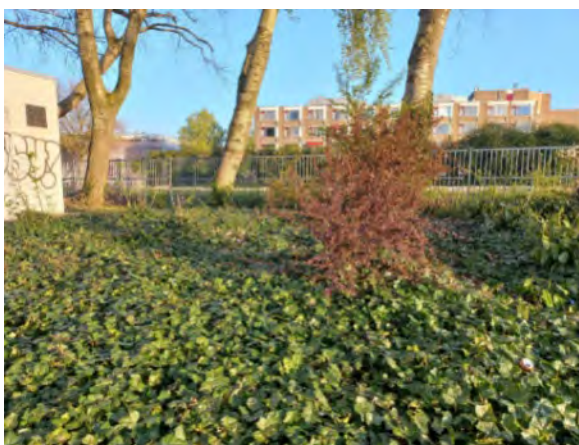
Figuur 4-6.: Huismus en spreeuw in mussentil

Figuur 4-7: Huismus bij nestkast op het gemaal

Figuur 4-8 / 4-9: Foyerplekken rond gemaal

De functie die de meidoornhaag vervult is essentieel voor de lokale huismussenpopulatie, en biedt meerdere functies voor de aanwezige exemplaren. De verschillende elementen uit de functionele leefomgeving van deze populatie huismussen zijn vrij duidelijk aanwijsbaar:

- 1 Voedsel: Meidoornhaag, lage begroeiing rond het gemaal, de wilgen langs het water, het Mallegatpark, eventueel de hogere bomen of de begroeiing aan de andere kant van het woongebouw. Indien het terras aan het water in de zomer gebruikt wordt, broodkruimels en dergelijke. Water is ruim aanwezig in de Maas. Steentjes en grit langs de oever.
- 2 Nestgelegenheid: Meidoornhaag, nestkasten op woongebouw aan persoonshaven, nestkasten en mussentil bij het gemaal.
- 3 Dekking: Stekelige struiken en klimop van Meidoornhaag, hogere bomen, zonwering, wilgen aan het water.
- 4 Slaapplek: Meidoornhaag, zonwering.
- 5 Zandbad: Open stukken tussen lage begroeiing bij het gemaal, bouwplaats, strookje zand langs de Maas

Figuur 4-10: Overzicht van het plangebied en elementen uit de leefomgeving Kaart: Google maps.

4.3 Effectbeoordeling

De beoogde ingreep leidt tot vernietiging van een essentieel onderdeel van de leefomgeving van de lokale huismussenpopulatie. Het voornemen leidt tot een overtreding van artikel 3.1, lid 2 (vernietiging van nestplaatsen) en lid 4 (opzettelijk verstoren) van de Wet natuurbescherming. Optredende negatieve effecten moeten zo veel mogelijk gemitigeerd worden. Er is geen uitwijkmogelijkheid voorhanden, er is weinig begroeiing in de omgeving en de begroeiing die er is bestaat voornamelijk uit bomen.

4.4 Juridische haalbaarheid van het voornemen

Omdat beschermde soorten en/of verblijfsfuncties zijn aangetroffen, is het zaak om rekening te houden met een ontheffingsaanvraag. Hierin moet duidelijk onderbouwd worden, dat:

- a) er geen andere bevredigende oplossing of alternatief bestaat dat minder effect heeft op aanwezige beschermde natuurwaarden,
- b) de ontheffing nodig is in het kader van een geldig wettelijk belang en,
- c) er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor de aanvraag van de ontheffing op de Wnb zullen op grond van bovenstaande relevante mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn, zodat na de voorgenomen ingreep geen verslechtering optreedt van de staat van instandhouding van de huismus.

Alternatievenafweging

Het is niet duidelijk of andere bevredigingen oplossingen mogelijk zijn, en of er alternatieven bestaan waar de omvorming van de meidoornhaag en andere belangrijke elementen voor de huismus niet noodzakelijk is (door bijvoorbeeld uit te wijken naar een andere locatie, de planning aan te passen, of de beplantingen en slaapplekken en zandbaden zo veel als mogelijk te behouden). De alternatievenafweging valt echter buiten de scope van deze rapportage, wel wordt onderstaand ingegaan op of het mogelijk is een eventuele ontheffingsaanvraag te kunnen onderbouwen op basis van een geldig wettelijk belang voor de huismus en functie en of geen afbreuk wordt gedaan aan het streven om de huismus in haar natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Geldig wettelijk belang

Voor de onder artikel 3.1 beschermde Vogelrichtlijnsoorten (vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, zoals de huismus) geldt dat de voorgenomen ontwikkeling:

- in het belang dient te zijn van de openbare veiligheid en de volksgezondheid,
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren,
- ter bescherming van flora of fauna,
- voor onderzoek of onderwijs,
- het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt,
- of om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Indien dit niet het geval is kan geen ontheffing verleend worden ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn, zoals huismus. De opdrachtgever dient het belang van de sanering te onderbouwen in het activiteitenplan.

Gunstige staat van instandhouding

Voor de onder artikel 3.1 beschermde Vogelrichtlijnsoorten geldt dat de voorgenomen sanering leidt tot vernietiging van een meidoornhaag, welke essentieel is voor de lokale huismussenpopulatie. Dit heeft een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige populatie huismus in het plangebied en de directe omgeving.

De voorgenomen sanering is hiermee niet zondermeer te verenigen met de voorwaarde om geen afbreuk te doen aan de (lokale) staat van instandhouding van de huismus. Voorgaande betekent dat in ieder geval de voorgenomen sanering niet vergunbaar is op grond van het streven om de (gunstige) staat van instandhouding van de populatie van huismus te laten voortbestaan, zonder het nemen van afdoende mitigerende en/of compenserende maatregelen.

4.5 Vervolgstappen

De maatregelen welke precies noodzakelijk zijn, dienen in een nader op te stellen activiteiten- of mitigatieplan te worden uitgewerkt. De opdrachtgever dient hiervoor de voorgenomen planning vrij te geven en samen met een ter zake kundig ecoloog te bespreken wat de gevolgen zijn, en waar nodig de planning aan te passen. Daarnaast dient besproken te worden waar alternatieve verblijfplaatsen worden aangebracht. Het plan dient als onderbouwing van de ontheffingsaanvraag. Na verlening van een ontheffing wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld voor de uit te voeren voorgenomen ruimtelijke ingreep.

5 INDICATIE MOGELIJKE MAATREGELEN

Het voornaamste advies is om de plannen en werkwijze zodanig aan te passen, dat de haag behouden blijft. Het behoud van de meidoornhaag heeft de voorkeur. Het alternatief is om zoveel mogelijk van de haag te laten staan en de gedeeltelijke verwijdering te compenseren met geschikte maatregelen. Als hier geen mogelijkheid voor bestaat en de haag in zijn geheel verwijderd moet worden, dient dit passend gecompenseerd te worden. Onderstaand volgen een aantal suggesties ter compensatie/mitigatie van het effect op de geplande werkzaamheden. De gunstige staat van instandhouding dient met de maatregelen gewaarborgd te worden.

5.1 Verbeteren habitat in bestaand of nieuw leefgebied

Als essentiële onderdelen van het leefgebied niet (meer) aanwezig zijn, kunnen voorafgaand aan de start van de eigenlijke activiteiten maatregelen worden genomen om het aanbod en het functioneren van vervangend foerageergebied, slaappleatsen en voldoende dekkingsmogelijkheid te garanderen door het nemen van inrichtingsmaatregelen.

Hiertoe kan aanplant plaatsvinden van inheemse soorten voor dekking. Voor deze maatregelen geldt dat ze een hoogte van minimaal 3 meter moeten hebben willen ze effectief zijn:

- Bijvoorbeeld doornige struiken als vuurdoorn en meidoorn, groenblijvende heesters, klimplanten als klimop of wingerd, beukenhagen en dergelijke binnen 5 á 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) van plekken waar gefoerageerd wordt. Bladverliezende soorten zijn in de winterperiode minder effectief.
- Bomen en ander opgaand groen binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) van de plekken waar gebroed wordt.
- Kant-en-klare hagen of gevelgroen.

Ontwikkeling van slaapplegheden. Ook voor deze maatregelen geldt dat ze een hoogte van minimaal 3 meter moeten hebben willen ze effectief zijn, en zo mogelijk binnen 100 meter van de nestplaats:

- Aanbrengen van groenblijvende gevelbegroeiing of ander verticaal groen, bijvoorbeeld met vuurdoorn, klimop.
- Aanplanten van groenblijvende heesters (bijvoorbeeld liguster, hulst) of coniferen.

Ontwikkeling van voldoende plekken waar gefoerageerd kan worden. Voor deze maatregelen geldt dat voedsel bij voorkeur jaarrond beschikbaar is en zo mogelijk binnen 100 meter van de nestplaats beschikbaar is en dat er binnen 5 a 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) dekking aanwezig is:

- In stand houden of ontwikkelen van overhoekjes of stroken ruigte met onkruiden als bron voor zaden en kleine zachte insecten. Straatgras, herderstasje en weegbree zijn favoriete onkruiden.
- Extensiever beheer van gazons door het terugbrengen van de maaifrequentie naar 1 maal per jaar. Het maaien vindt niet in het najaar plaats.
- Het bijvoeren met meelwormen in de periode dat er jongen zijn of met zaden e.d. kan als tijdelijke maatregel in aanmerking komen.

Huismussen hebben de tijd nodig om aan nieuwe nest- en verblijfplaatsen plaatsen te wennen. Gedurende deze gewenningsperiode moeten zowel de oorspronkelijke situatie als de nieuw aangebrachte vervangende voorzieningen beiden aanwezig zijn. Hierdoor kunnen de huismussen de voorzieningen ontdekken en verkennen voor de ingreep wordt uitgevoerd. Een voldoende lange gewenningsperiode is nodig om een voldoende succes van de maatregelen te waarborgen. Hoe dichter de vervangende verblijfplaats bij de oorspronkelijke verblijfplaats wordt gerealiseerd, hoe groter de kans is op succes. In de laatste maand van de gewenningsperiode kan al aangevangen worden met het langzamerhand ongeschikt maken van de oorspronkelijke verblijfplaats.

Het Mallegatpark, wat direct aan het plangebied ligt en direct aan de nieuw geplaatste nestkasten ter compensatie voor de sloop van het GOS, biedt kansen voor dergelijke compensatie. Hier zou in het vroege najaar volwassen groen geplaatst kunnen worden. Met bijvoeren nabij deze begroeiing kan dit extra aantrekkelijk worden gemaakt voor de huismussen. Hier kunnen oudere struiken met dichte takkenstructuur geplaatst worden, met minimaal de oppervlakte van hetgeen verwijderd wordt (bijvoorbeeld meidoorn, wilde liguster, laurier, klimop, hulst).

In de meest gunstige situatie zou dit in het vroege najaar geplaatst kunnen worden en maken de huismussen hier voorafgaand aan het nieuwe broedseizoen gebruik van. Indien door een ecooloog wordt vastgesteld dat het nieuw geplaatste groen in gebruik is genomen, kan het andere groen verwijderd worden, in theorie voorafgaand aan het nieuwe broedseizoen. Dit is alleen mogelijk als de mussen daadwerkelijk gebruik maken van de nieuwe voorziening. Het bevoegd gezag kan aanvullende eisen stellen aan het bestendigen van beheer en onderhoud van mitigerende en compenserende inrichtingsmaatregelen.

5.2 Ecologische plus geven aan het plangebied

Naast compensatie voor de haag, kan een ecologische plus worden gegeven aan het plangebied, door alternatieve nestgelegenheid aan te bieden en het realiseren van groene gevels (bijvoorbeeld klimop) aan de nieuwbouw.

Huismussen zijn, als dat noodzakelijk is, in staat om nieuwe nestplekken te accepteren. Voor elke nest dat zijn functie niet meer kan vervullen, moet worden gezorgd dat er meerdere nieuwe alternatieve nestplaatsen aanwezig zijn. Een vervangende nestplaats heeft nooit dezelfde eigenschappen als de oorspronkelijke nestplaats. Hierdoor kan een vervangende nestplaats zowel wat betreft zijn eigenschappen als zijn locatie, minder geschikt blijken dan verwacht. Dit kan worden ondervangen door meerdere nestplaatsen aan te bieden. Hoe meer alternatieve nestplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal een van deze geschikt gevonden wordt. Er is geen uitsluitel over de hoeveelheid nesten in de meidoornhaag.

Nieuwe en aanvullende nestplaatsen zouden kunnen worden gerealiseerd in het Mallegatpark bij de koepels, aan de gevel van de te realiseren woontoren en aan de gevels van de overige gebouwen aan de persoonshaven. Dit in de vorm van bijvoorbeeld vogeldakpannen, nestkasten, neststenen, mussenpotten, dakvoetsystemen (waaronder vogelvides) of vergelijkbare voorzieningen of door het maken van toegangen in gebouwen tussen dakbedekking en isolatielaag of het verwijderen van aanwezig vogelschroot.

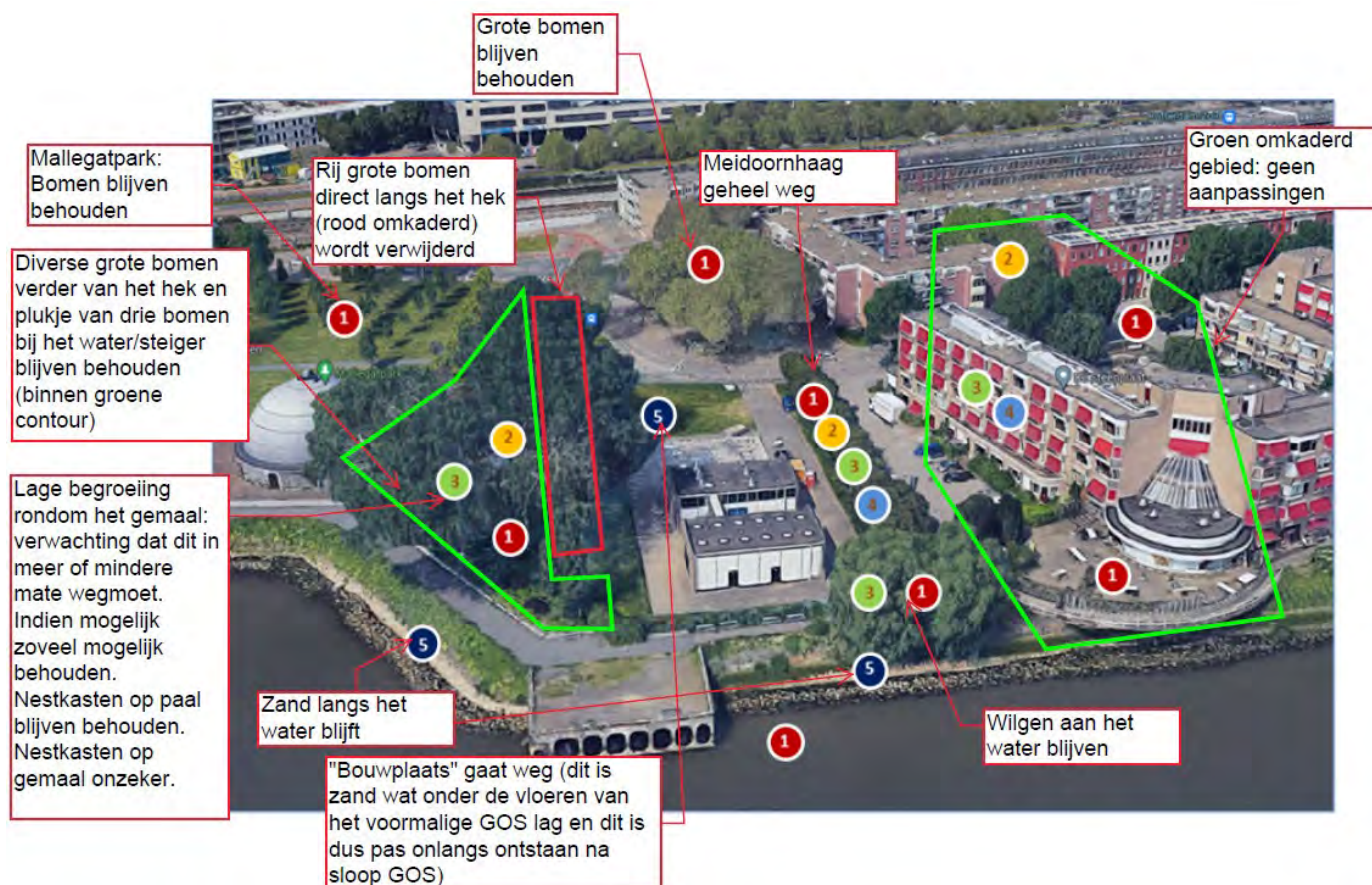
5.3 Werken buiten de kwetsbare periode

De huismus gebruikt zijn nest jaarrond en het gehele jaar kan aangemerkt worden als kwetsbare periode voor de huismus. Er kan daarom geen écht gunstige periode worden aangegeven om de activiteiten uit te voeren. De meest kwetsbare periode is de voortplantingsperiode (maart tot en met augustus). Bij activiteiten die effect hebben op het nest en andere essentiële onderdelen van het leefgebied moeten de activiteiten plaatsvinden in de periode september tot en met februari, dus buiten het meest kwetsbare deel, maar binnen de genoemde periode ook niet tijdens vorstperioden. Op het moment dat er jongen aanwezig zijn in het nest mogen nesten niet binnen twee meter benaderd worden door mensen of materieel.

5.4 Overige aandachtspunten

In het op te stellen activiteitenplan zal ook aandacht moeten worden besteed aan de overige elementen uit het huidige leefgebied van deze mussen, zoals de begroeiing rondom het gemaal (zowel hoog als laag) ten behoeve van de voedselvoorziening van de huismussen, behoud van het gemaal zelf met de nestkasten en de mogelijkheid voor stofbaden door zandige plekken te realiseren of te handhaven.

Tijdens het schrijven van dit rapport was nog geen informatie beschikbaar over de plannen met de overige onderdelen van de huidige leefomgeving. Na navraag is voor alle onderdelen uit het leefgebied vastgesteld wat er naar verwachting mee zal gebeuren. Dit is samengevat in Figuur 5-1.

Figuur 5-1: Overzicht van het plangebied en elementen uit de leefomgeving, met daarop aangegeven wat gepland is voor de overige elementen uit de leefomgeving. Kaart: Google Maps.

Naar verwachting zal ook het foerageergebied links van het voormalige GOS worden aangetast. Hier zal in het activiteitenplan aandacht aan moeten worden besteed. Gezien de impact van het totale plan op meerdere essentiële onderdelen van de leefomgeving, wordt vergunningverlening het meest haalbaar geacht wanneer het gehele leefgebied van deze huismussenpopulatie met passende maatregelen wordt opgeschoven of verplaatst naar het park. Het Mallegatpark biedt hier een uitstekende gelegenheid toe, omdat het direct aan het huidige leefgebied grenst en nog ontwikkeld kan worden. In het park kan als het ware een 'huismussenwalhalla' worden gecreëerd, om zodoende de staat van instandhouding van de huismus te borgen.

6 SAMENVATTING

Het onderstaande overzicht (Tabel 6-1) geeft een samenvatting van de bevindingen van het nader onderzoek naar huismussen in en rondom het plangebied van Mallegatplot, naast de verwachte effecten, het van toepassing zijnde verbodsartikel, de vervolgstappen en of een ontheffing noodzakelijk is.

Tabel 6-1: overzicht van de resultaten van het nader onderzoek

Soortgroep	Bevindingen nader onderzoek	Tijdelijke en/of permanente effecten	Verbods-artikel Wnb	Vervolgstappen
Huismus	Circa 30 huismussen in het plangebied aanwezig, de meidoornhaag vervult een essentiële functie in het leefgebied.	Vernietiging van verblijfplaatsen, mogelijk nestplaatsen en mogelijk verstoring van individuen.	Artikel 3.1, lid 2	Voor verstoring en vernietiging van de verblijfplaatsen is ontheffing noodzakelijk. Hiervoor dient het voornemen onderbouwd te worden dat het voornemen in het kader van een in de wet genoemd belang plaatsvindt, en dienen maatregelen genomen te worden ten behoeve van de instandhouding van de populatie huismus.

De maatregelen welke precies noodzakelijk zijn, dienen in een nader op te stellen activiteiten- of mitigatieplan te worden uitgewerkt. Werkzaamheden dienen uiteraard onder begeleiding van een ter zake kundige ecooloog op het gebied van huismussen te worden begeleid. Bij het werken in de zomerperiode dient rekening gehouden te worden met andere soorten, bijvoorbeeld algemene broedvogels, die ook aanwezig kunnen zijn. Het is daarom noodzakelijk om de werkzaamheden gefaseerd uit te voeren.

Bijlage 1: Juridisch kader Soortenbescherming

In Nederland is de bescherming van bepaalde soorten planten en dieren geregeld in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). Deze wet bevat regels voor de bescherming van natuurgebieden, in het wild levende dier- en plantensoorten en houtopstanden in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is de natuur te beschermen, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit zonder de lasten te verhogen.

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wnb in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. De Europese regelgeving, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van deze wet. Het instrumentarium van de Wnb sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet. De uitwerking van de wet is vastgelegd in de regeling en het besluit natuurbescherming⁵. De Wnb kent naast de algemene zorgplicht (art 1.11) een drietal hoofdstukken die relevant zijn voor voorliggend voornemen. Hoofdstuk 2 van de Wnb gaat over de Natura 2000-gebieden en hoofdstuk 3 over soorten en hoofdstuk 4 over houtopstanden.

Deze rapportage is uitsluitend gericht op het onderdeel Soortenbescherming onder de Wnb. In onderstaande paragrafen is hiervoor het relevante toetsingskader opgenomen.

Soortenbescherming (Wnb hoofdstuk 3)

De soortenbescherming onder de Wnb kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn⁶, Habitatrichtlijn⁷ en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben.

Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 van de Wnb)*
Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.
- *Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3 van de Wnb)*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wnb. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten van nature voorkomend in Nederland.

Verbodsbepalingen

Elk van de beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van deze verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 (van de Wnb) zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen (zie Tabel 2-1) en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien toe op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

⁵ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0038662/2017-01-01>

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0409:NL:HTML>

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:NL:HTML>

Tabel 2-1: overzicht van de verbodsbepalingen van Wet natuurbescherming, onderdeel Soortenbescherming.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	
Art. 3.1 lid 4 Het is verboden vogels opzettelijk te storen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 5 Opzettelijk storen is niet verboden indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.	

Bij de toetsing aan het soortbeschermingsdeel van de Wnb wordt bepaald of beschermde plant- en diersoorten kunnen voorkomen in het onderzoeksgebied en of de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt als gevolg van het project, waardoor de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Nationaal beschermde soorten genieten een minder strenge bescherming. Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de vergunningplicht vaststellen door middel van een verordening. Voor ruimtelijke ingrepen geldt hierdoor een vrijstelling van de ontheffingsplicht voor een aantal meer algemeen voorkomende soorten.

Algemene zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren (dus ook voor soorten die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb artikel 1.11. Deze plicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk worden voorkomen, en dat bij de inrichting aandacht wordt besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

In beginsel moet met voorzorgsmaatregelen ervoor worden gezorgd dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast en soorten niet worden verwond of gedood. Lukt dat niet en worden dus verbodsbepalingen overtreden, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden en is een ontheffing nodig. Het beschermingsregime van de soort bepaalt de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing.

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden per beschermingsregime. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of dwingende reden van groot openbaar belang). Onder de Wnb geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit⁸. Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. De provincie is het bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wnb. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van LNV bevoegd gezag⁹. Omdat de locatie van uw project of activiteit zich bevindt binnen de provincie Zuid-Holland, is deze provincie (met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid in mandaat) het juiste bevoegd gezag voor het projectvoornemen.

Voorzorgs- en mitigerende maatregelen

Indien door voorzorgsmaatregelen de negatieve effecten volledig kunnen worden opgeheven, waardoor overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Het gaat erom dat de voorzorgsmaatregel zorgt dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aanwezige beschermde soort blijft behouden en de betreffende soort niet gedood, verwond of verstoord wordt. Voorzorgsmaatregelen worden als randvoorwaarde meegegeven aan de aannemer. Indien dit niet wenselijk of mogelijk is, dan dienen mitigerende maatregelen genomen te worden om de optredende effecten te verzachten. Wanneer sprake is van het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen, moet een ontheffing worden aangevraagd.

Opzettelijkheid

In de Wnb is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant".

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de huidige staat van instandhouding van de soort. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is.

⁸ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wnb genoemde projecten (van nationaal belang).

⁹ Besluit Wnb 11 oktober 2016, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038662/2018-01-01>

Toelichting bescherming broedvogels en jaarrond beschermde vogels (Art 3.1 lid 2)

Via de Europese vogelrichtlijn zijn alle Europese wilde vogels worden door de wet zelfs uitdrukkelijk als beschermde diersoort aangewezen. Strenge bescherming geldt voor:

- broedvogels;
- jaarrond beschermde vogels.

Het opzettelijk vernielen van nesten en rustplaatsen van broedende vogels is verboden. Opzettelijk storen van broedvogels is verboden maar is conform de vogelrichtlijn wel toegestaan als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van de instandhouding van de vogelsoort. Een aantal broedvogels is tevens beschermd via de habitatrichtlijn; voor deze soorten geldt dat opzettelijke storing verboden is.

Nesten of holten die ieder jaar opnieuw gebruikt worden of ook buiten het seizoen van belang zijn voor de instandhouding van de soort, vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn jaarrond beschermd tenzij ze permanent verlaten zijn. In 2009 heeft Dienst Regelingen een aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten gepubliceerd met onderverdeling in vijf categorieën. Deze worden hieronder toegelicht.

Vogelnesten die het gehele jaar door zijn beschermd

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 het *gehele* jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruikmaken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, mits er voldoende alternatieven aanwezig zijn. Jaarrond bescherming is van toepassing wanneer ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.